

Gospodarstvena priloga.

Priložena od kat. tiskovnega društva 30. šte. „Slov. Gospodarja“.

L. 1889.

25. julija.

Štev. 7.

Delovanje v zvezi stoječih slovenskih posojilnic v 1888. letu.

Poteklo je leto dni, odkar smo poročali o delovanju slovenskih posojilnic 1887. leta. Znotranji izkaz za leto 1888. kaže zelo pomenljivi napredek, zdatneji kakor l. 1887. Napredek se ne kaže v skupnem denarnem prometu, tem bolj pa v množičih se zadruženikih, v višjih hranilnih vlogah in dosledno, v višjem znesku posojil. Izkaz denarnega prometa itak ni pomenljiv, ker se tisti lahko po volji zviša, namreč če se podaljšana posojila dvakrat na leto vzprejemo in zopet izdajo, to pa ni efektivni promet in tako se ne bi smelo izkazovati. Če bi Celjska posojilnica take izkaze delala, imela bi prometa nad 3 milijone gld., v istini ga pa ima blizu 1 milijon gld., zato, ker stavlja v promet samo nova posojila, ne pa tudi tistih, od katerih se dvakrat na leto plačajo obresti. Glavna stvar je torej stanje hranilnih vlog in danih posojil.

Število zadruženikov pomnožilo se je od 13.289 na 15.297. To kaže, da segajo in si pridobivajo zaupanje posojilnice vedno bolj med ljudstvom, in da ni zadružno delovanje masi narodovi nič več novega. Ker malo da ne vse posojilnice dovoljujejo posojila le zadružnikom, mora vsak, kdor želi posojila, vpisati se v zadružno, in je to pametna in koristna naredba. Kajti kdor je postal zadruženik, navadno ostane, ako tudi poplača svoj dolg in po tem potu raste število za zadružno se zanimajočih ter za njo odgovornih členov. Posebno pa tudi zaradi tega, ker imajo take posojilnice velike olajšave pri davkih. Zato moramo tukaj očitno grajati posojilnico, ki ne dela tako in plača zaradi tega ogromno svoto 1531 gld. davka, sicer bi plačala samo okoli 30 do 50 gld.; to zasluži torej očitne graje, s tem se obresti podražijo za 1 % in nima nikdo nič od tega, kakor par mogotcev par krajecarjev več dividende. Gospodje, to ni dobrodelni zavod, ampak se mu lahko reče brez potrebe oderuški. Največ zadruženikov, 2005 šteje posojilnica Ptujskega okraja, kjer narodno probujeno ljudstvo spoznava koristi in imenitnost narodnega denarnega zavoda. V Celji je 1607, v Mariboru 1505, v Mozirji 778 zadruženikov. Razmerno narasel je tudi znesek vplačanih zadružnih deležev od 307.007 gld na 338.093 gld.

Hranilne vloge so znašale koncem leta 1887. 2.296.211 gld., leta 1888. so pa hranilne vloge narasle na lepo svoto 2.688.601 gld., dokaz v številkah, kako da raste zaupanje do posojilnic vzlic klevetanju nasprotnikov, katerim so ravno posojilnice najhujši trn v peti. Ljudstvo, katero stoji v gmotnem oziru na lastnih nogah, nezavisno je tudi v političnih vprašanjih. Nekatere posojilnice imajo celo več vlog, nego jih potrebujejo, n. pr. Mariborska. Večim pa ne zadostujejo vloge in zadružni deleži ter so prisiljene, da si po izposojilih pridobijo denarna sredstva. Zveza tu posreduje, kakor tudi pomaga pri ustanovi novih posojilnic in v davčnih zadevah. Sicer se je pa v tem oziru leta 1888. velikansko zboljšalo, kajti l. 1887. so si posojilnice bile izposodile 83.620 gld. pri tem, ko so imele gotovine in drugod za rezervo naloženega lepo svoto po 355.136 gld., toraj za 274.452 gld. več, kakor izposojenega, kar jim ostaja kot rezerva za slučajne potrebe in taka rezerva je prepotrebna zaradi tega, ker so posojilnice navezane same na sebe in nimajo o katastrofah pričakovati pomoči. Denar je v rokah naših v tem oziru mogočnih nasprotnikov, polastili so si vse več denarne zavode, kakor hranilnice in če bi nam bilo pomoči potreba, gotovo je ne bi dobili od njih, ki bi nas radi le potlačili.

V letošnjem 1889. letu so se pa razmere tako na dobro obrnile, da ne bo treba posojilnicam iskati izposojil, temveč stale bodo tudi v tem oziru na svojih trdnih nogah.

Obresti za hranilne vloge so navadno še 5 %, torej malo višje, nego pri hranilnicah, pa večje posojilnice dovoljujejo tudi le še po $4\frac{1}{2}$ in celo 4 %. Za posojila se zahteva navadno po 6 %, kar ni pretirano za osebni kredit. Nekatere posojilnice so celo na $5\frac{1}{2}$ in 5 % že znižale obresti pri posojilih, posebno pri vknjiženih.

Kakor hranilne vloge, narastla so tudi posojila dana zadružnikom. Posojilnice imajo izposojenih 2.943.369 gld. ali za 337.177 gld. več, nego prejšnje leto, od tega imajo Štajarske posojilnice dve tretjini, namreč 1.950.665 fl., ravno tako hranilnih vlog od skupnih 2.698.601 gld. imajo štajarske 1.840.596 gld. Koliko poštenih kmetiskih posestnikov je bilo rešenih iz rok oderuških in pred poginom, lahko presojamo, ako se spominjamo, koliko je bilo še pred malo leti

pri vas. Posnemljite toraj druge občine, katere so že zdavnej stresle nemčurski jarem raz sebe, in bi se sedaj resnično sramovale s temi ljudmi kdaj kaj več imeti opravka.

Tako smo se borili in se še bomo za naše pravice in ne odložimo poprej orožja iz rok, dokler ne bo zadnji naš sovražnik premagan in nam vse pravice, ne samo zagotovljene, ampak tudi resnično izpolnjene.

Več volilcev.

Priproste misli o narodnosti in kmeti izobrazbi.

Gotovo vsaki domoljub, kateri v resnici ljubi svoj narod, obžaljuje, da so se Slovenci pred nekaterimi leti zavoljo narodnega programa razcepili v dve stranki, namreč v Staro- in Mladoslavence.

Sicer se je ta razpor, hvala Bogu, že nekoliko poravnal, vendar pa se še večkrat vname, zlasti po časopisih, in težko, če bode kdaj napočila srečna doba prave edinosti in sloge. Čeravno je ta narodna vojska iz jedne strani sicer koristna, ker se zmote in kriva načela razkrivajo in presojujejo, vendar bi Slovenci imeli veliko večjo moč in veljavo, ko bi bili složni in edini ter bi vsi vzajemno delovali pod geslom: „Vse za vero, narodnost in omiko“.

Lep je — na oči — program Mladoslavencev: „Vse za narodnost, omiko in svobodo“, vendar, vendar ne velja, ker ne zadostuje človeškemu namenu, ker je zavrgel to, kar je za človeka najboljše, namreč sv. vero.

Brez vere pa vsa narodnost, omika in svoboda, nima najmanjše veljave, je samo lupina brez jedra, zakaj vsi naporji za narodnost in omiko, ako niso združeni z nauki sv. vere, človeka nikakor ne osrečijo, že na zemlji ne, in ko gleda človek v drugo življenje, nimajo za nj najmanjše tolažbe in upanja za srečno večnost. Kdor ima pravo pamet in modrost in ni duševno slep, bo vse svoje dušne in telesne moči porabil v prvi vrsti v ta namen, da si pridobi večno domovino; drugič bo pa tudi ljubil svojo časno domovino ali svoj narod, ter bo, kolikor mogoče, delal za njegov blagor in napredek in tretjič si bo pridobil tudi potrebne in dostojne omike, da bo koristen ud človeške družbe.

Obžaljevati pa je, da imajo nekateri slov. rodoljubi, poleg obilno dobrih, tudi nekaj krivih načel, in tukaj posebno mislim, kar zadeva kmeti omiko. Čital sem v nekem novejšem slov. listu, ki je v drugem oziru prav izvrsten in hvale vreden, da prevelika omika je za kmeti pogubna, da učen kmet je brezveren, ni za gospodarstvo in sploh malo kaj velja; nikakor mu ne sodi, da bi za „plug držal in zraven časopise prebiral“. Resnica je, da marsikateri omikan kmet, ako ga napuh pravzame, zgubi

vero, zabrede v hudobije in pride tudi na „kant“; da bi pa omika sploh bila za kmeti stan nevarna, to je pa nespametno misliti. *) Ako človek po svetu pogleda, prepriča se pač lahko, da nevednost je največ kriva, da se toliko ljudi pogubi, in sicer zato, ker nimajo spoznanja božjega, ne spoznanja samega sebe. Nevednost zakrivi sploh največ hudodelstev, potem slabo materialno stanje, revščina in nramni propad. Krivo je torej, kdor misli, da ima kmet že zadosti omike. Ker sedaj vse napreduje, je pač potrebno, da tudi kmet ne zaostane v omiki in napredku. Veseliti mora vsakega domoljuba, da se vedno množi število izobrazjenih in značajnih slov. kmetov, ki imajo verno, domoljubno in za vse dobro vneto srce. Kako veselo je, v katerih župnijah so zavedni in izobrazjeni ljudje, posebno mladina! Imajo bralna društva, čitalnice, skorej pri vsaki hiši Mohorske knjige, citajo v obilnem številu razne slov. liste, imajo velike pvske zборе za cerkveno in narodno petje, — sploh so navdušeni za vse, kar je lepo, dobro, nramno in plemenito.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Sitno mrčesje.

Poleti trpi živina veliko od mrčesjadi in gospodarju je veliko na tem, da jo je ubrani, kjer more. Pripomočkov zoper mrčes nasvetuje „Mir“ te-le: Najbolji so pač, pravi, domači. 1. Voda, v kateri se je kuhal tobak. Na en del navadnega tobaka se vzame 35 delov vode in s to tekočino se izmijejo posebno občutljivi deli života. 2. Jesih, v katerem so se kuhali zeleni orehovi listi. Vzemi zelenih orehovit listov ali zelenih orehovit lupin, ki se kuhajo v jesihu. Če se žival s to tekočino izmije, jo pusti mrčes več dni pri miru. 3. Razredčen bencin, razredčen petrolej, tudi močno razredčena karbolna kislina je jako dobra, da zabrani pritiskanje muh v ušesa. Le ne smejo se te reči pogosto na istem mestu rabiti, ker sicer pekó. Veliko trpi zlasti živina, ki mnogo dela po gozdnih senožitih in po zemljah, ki so z grmičevjem poraščene, kjer se mrčesi posebno redé. Razun omenjenih sredstev služi tu tudi dobro, ako se nataknejo živini kapice na ušesa in če se pokrijejo z gosto mušjo mrežo. Da se branijo odprte rane, kamor muhe kaj rade posedajo ter svojo zalego vanje polagajo, je prav dobro, rane namazati s terpentinovim oljem ali karbolno kislino. Če je živina tako hudo pičena, da ji dela bolečine in pičeno mesto zateče, daje se na dvojen način pomagati in sicer: pičeno mesto se namaže z rujavo žlindro iz tobakarske pipe in bolečina se takoj polajša, ali pa

*) Tega ne trdi nihče, tudi oni list ne. Ured.